CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library
5DPB
Coll. No. 492

Title Dasāpaurṣyamaya
Granth

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: 492 Subject: Vedic lit.

Title: Darśapaurṇamāsya granth

Author: — Scribe: Bhattambhatta

Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 8.5" by 4" Extent: 22 foll.

Language: Sanskrit Script: Devanagari

Remarks: —

[illegible] भालं [illegible] कृ [illegible] ॥ ८

[illegible] चैवं दर्शपौर्णमास्य [illegible] पुरस्ता [illegible]

॥श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥श्रीयज्ञपुरुषायनमः॥

॥आहिताग्निरन्वाधानदिने पुराप्रातरग्निहोत्रादन्वाधानार्थमग्नीनांसमीपे त्रीणित्रीणि स्थूलकाष्ठान्याधाय विहरणपक्षेग्नीन्विहृत्य प्रातरग्निहोत्रं हुत्वानन्तरं पक्षके गार्हपत्ये माग्निवापपर्यन्तं नरवानिन्निकृंतइत्यतीर्थेस्तानोपत्नीयजमानयरुतवाससौ नवनीतेनाभ्यंजिताबंजनेनांजितौ कृत्विजश्च स्नातोअहतवाससौ न्यथब्राह्मणानुज्ञाः पवनादिकुर्युः तेषायं क्रमः॥

॥एवं विहितं तिथौ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पौर्णमासेष्ट्यंगत्वेन विहितं ॥दर्शेष्ट्यंगत्वेन विहितं आत्मनः शुद्ध्यर्थं पवनपावनं [illegible]करिष्ये॥ एकविंशति दर्भपिंजूलैः प्रत्येकं त्रेधाविभक्तैः सप्तभिः कंठादुपर्युक्तव्यासहस्तिनीसेरधाऔगुल्यं त्रिधाविभक्तानसमुद्धिंसा डिः प्रोक्ष्यादंडः निरस्यापउपस्पृश्य पश्चुपर्यमाचम्यमंत्रैरन्वैमेन॥आपोहिष्ठामयोभुवः॥तानऊर्जेदधातन॥महेरणायचक्षसे॥प्रथमं॥योवःशिवतमोरसः तस्यभाजयतेहनः॥उशतीरिवमातरः॥द्वितीयं॥तस्माअरंगमामवो यस्यक्षयायजिन्वथ॥आपोजनयथाचनः॥तृतीयं॥त्रिभिर्मंत्रैरेवं च प्रत्यक्षरभूर्भुवःस्वः॥इतिद्विपरिमज्य॥सकृदुपस्पृश्य॥सव्यंपाणिंपादौप्रोक्षति॥शिरःचक्षुषी नासिके श्रोत्रेहृदयमालभ्य॥एवंव्याहृतिभिर्यथालिंगमंगानिसपृश्य उपस्पृश्य अन्वेचमंत्रैर्मार्जयेत॥दधिक्राव्णोअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः॥सुरभिनोमुखाकरत्प्रणआयूंषितारिषत्॥आपो

ता. गो स ो

हिष्ठा०से।।योवःशि०रः।।तस्माअरंग०नः।।यच्छिद्धितेविशोयथाप्रदेववरु
२ णव्रतं।।मिनीमसिद्यविद्यवि।।यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्याश्चरा
मसि।।अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिमानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः।।कितवा
सोयद्रिरिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमुतयन्नविद्म।।सर्वाताविष्यशिथिरेवदेवा
थातेस्यामवरुणप्रियासः।।हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकायासुजातःकश्यपो
यास्विंद्रः।।अग्निंयागर्भंदधिरेविरूपास्तानआपःशंस्योनाभवंतु।।या
सांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानां।।मधुश्चुतःशुच
योयाःपावकास्तानआपःशंस्योनाभवंतु।।यासांदेवादिविकृण्वंतिभक्षं
याअंतरिक्षेबहुधाभवंति।।याःपृथिवींपयसोंदंतिशुक्रास्तानआपःशं २

स्योनाभवंतु।।शिवेनमाचक्षुषापश्यतापःशिवयातनुवोपस्पृशतत्वचंमे।।
सर्वांअग्नीरप्सुषदोहुवेवोमयिवर्चोबलमोजोनिधत्त।।पवमानःसुवर्ज
नः।।पवित्रेणविचर्षणिः।।यःपोतासपुनातुमा।।पुनंतुमादेवजनाः।।पुनंतु
२ मनवोधिया।।पुनंतुविश्वआयवः।।जातवेदःपवित्रवत्।।पवित्रेणपुनाहि
मा।।शुक्रेणदेवदीद्यत्।।अग्नेक्रत्वाक्रतूंरनु।।यत्तेपवित्रमर्चिष्यग्नेविततं
मंतरा।।ब्रह्मतेनपुनीमहे।।उभाभ्यांदेवसवितःपवित्रेणसवेनच।।इदंब्रह्मपुनी
महे।।वैश्वदेवीपुनतीदेव्यागात्।।यस्यैबह्वीस्तनुवोवीतपृष्ठाः।।तयामदंतस
धमाद्येषु।।वयंस्यामपतयोरयीणां।।वैश्वानरोरश्मिभिर्मापुनातु।।वातःप्रा
णेनेषिरोमयोभूः।।द्यावापृथिवीपयसापयोभिरृतावरीयज्ञियेमापुनी

१०पो०
२

ना॥ बृहद्भिः सवितस्तृभिर्वर्षिष्ठैर्देवमन्मभिः॥ अग्ने दक्षैः पुनाहि मा॥ येन
देवा अपुनत। येनापो दिव्यंकशः॥ तेन दिव्येन ब्रह्मणा॥ इदं ब्रह्म पुनीमहे॥ यः
पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं॥ सर्वं स पूतमश्नाति स्वदितं मात
रिश्वना॥ पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं॥ तस्मै सरस्वती
दुहे क्षीरं सर्पिर्मधूदकं॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुघा हि पयस्वतीः॥ ऋ
षिभिः संभृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितं॥ पावमानीर्दिशंतु न इमं लोक
मथो अमुं॥ कामान्समर्धयंतु नो देवीर्देवैः समाहृताः॥ पावमानीः स्व
दर्भा स्त्ययनीः सुदुघा हि घृतश्चुतः॥ ऋषिभिः संभृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं
पूर्ण हितं॥ येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा॥ तेन सहस्रधारेण पावमान्यः पुनंतु २
देवी ३

मा॥ प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामं हिरण्मयं॥ तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनी
महे॥ इंद्रः सुनीती सह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या॥ यमो राजा प्रम्
णाभिः पुनातु मा जातवेदा मूर्जयंत्या पुनातु॥ कया नश्चित्र आ भुवदूती स
दावृधः सखा॥ कया शचिष्ठया वृता॥ कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदं
धसः॥ दृढा चिदारुजे वसु॥ अभी षु णः सखीनामविता जरितॄणां॥ श
तं भवास्यूतिभिः॥ तरत्स मंदी धावति धारा सुतस्यांधसः॥ तरत्स मंदी धाव
ति॥ उस्रा वेद वसूनां मर्तस्य देव्यवसः॥ तरत्स०॥ ध्वस्रयोः पुरुषंत्योरा
सहस्राणि चद्दमहे॥ तरत्स०॥ आ ययोस्त्रिंशतं तना सहस्राणि च द

४ ब्रूहि॥ तरस०॥ भूर्भुवः सुवः॥ शन्नोदेवी० तुनः॥ ततः पत्नीयजमानऋत्विग्
भिः सह विहाराद्बहिः शुध्यर्थमाचम्य पंक्तिशः अन्तरेण विहारं प्रविश्य गार्हप
त्यस्य पश्चाद्दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणो यजमानदक्षिणतः पत्नी उत्त
रतो यजमानस्तयोरुत्तरतो ऋत्विजः सर्वे प्राणानायम्य पत्न्यप्येमंत्रदे
यज्ञाधिदैवतं ध्यात्वा यजमानो जपति॥ याः पुरस्तात्प्रस्रवन्त्युपरिष्टात्स
र्वतश्च याः॥ ताभिरश्मिपवित्राभिः श्रद्धां यज्ञमारभे॥ देवा गातुविदो
गातुं यज्ञाय विंदत॥ मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यतां॥ श्रद्ध
हि॥ सत्येन त्वाह्वयामि॥ आकूत्यै त्वा कामाय त्वा समृधे त्वा पुरो दधे अम
५ न्त्रयत्नी वसे॥ आकूतिमस्यावसे काममस्य समृध्यै इन्द्रस्य युंजते धियः॥

आकूतिं देवीं मनसः पुरो दधे यज्ञस्य माता सुहवा मे अस्तु॥ यदिच्छामि मनसा स
कामो विदेयमेनद्धृदये निविष्टं॥ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पौर्णमासेन हविषा यक्ष्ये
॥ दर्शपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमावास्येन हविषा यक्ष्ये॥ ६॥ त्रिरुपांशु॥ त्रिरुच्चैः॥
तन्मे ऋध्यतां॥ तन्मे समृध्यतां॥ तन्मे संपद्यतां कामः॥ ऋत्विजः॥ ५ तत्त
ऋध्यतां॥ तत्ते समृध्यतां॥ तत्ते संपद्यतां कामः॥ एवं तथा॥ पौर्णमास
हविः॥ व्रीहिमयः पुरोडाशोऽद्रव्यो॥ आज्यं च॥ पंच प्रयाजाः॥ अग्नीषो
मावाज्यभागौ॥ आग्नेयोऽष्टाकपालः पुरोडाशः॥ वैष्णवं ध्रुवाज्यं॥ अ
ग्नीषोमीय एकादशकपालः पुरोडाशः॥ ऐन्द्राग्न एकादशकपालः पुरोडाशः॥

अग्निस्विष्टकृच्चयोनुयाजाः ॥ सूक्तवाकशंयुवाकौ ॥ चत्वारः पत्नीसंयाजाः ॥ एवमा
त्मकेन सांगेन कर्मणा श्वोयक्ष्ये ॥ अमावास्यं हविः ॥ व्रीहि॰ द्रव्यं आज्यंच
पंचप्रयाजाः अग्नीषोमावाज्यभागौ ॥ आग्नेयोष्टाकपालः पुरोडाशः ॥
ऐन्द्रं ध्रुवाज्यं ऐंद्र एकादशकपालः पुरोडाशः ॥ अग्निःस्विष्ट॰ याजाः ॥ सू
क्त॰ वाकौ ॥ चत्वारः पत्नीसंयाजाः ॥ एवमात्मकेन॰ यक्ष्ये ॥ सद्यः स्काले तु सद्यो
यक्ष्ये ॥ अस्यां पौर्णमास्येष्ट्यां अध्वर्युं त्वामहं वृणे ॥ अस्यां दर्शेष्ट्यां अध्वर्युं त्वाम
हं वृणे ॥ अध्वर्युः वृतोस्मि कर्म करिष्यामीत्युक्त्वाचम्य ॥ विहारस्योत्तरतउपविश्य
इडादेवहूः॰ दंतु ॥ देवागातुविदो गातुं यज्ञाय विंदत ॥ मनसस्पतिना देवेन वाताद्य
ज्ञः प्रयुज्यतां ॥ इति जपित्वा ॥ अग्नीन्विहृत्यान्वादधाति ॥ ममाग्ने वर्चो वि

उपविश्य १

...स्यपरस्वाहृध्वजानान्...
...तत्त्वः तामिश्रोस्याद्धा ॥ ५ ॥ तिसर्वत्र २

हवेष्वस्तु वयं त्वेधानास्तन्वं पुषेम ॥ मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना
जयेम स्वाहा ॥ अग्नय इदं नमम ॥ १ ॥ ममदेवाविहवे संतु सर्व इंद्रावंतो मरुतो विष्णुरग्निः
ममांतरिक्षमुरुगोपमस्तु मह्यं वातः पवतां कामे अस्मिन्स्वाहा ॥ २ ॥ मयि देवा द्रवि
णमायजंतां मय्याशीरस्तु मयि देवहूतिः ॥ दैव्या होतारा वनिषंत पूर्वेरिष्टाः स्याम
तन्वा सुवीराः स्वाहा ॥ ३ ॥ मह्यं यजंतु मम यानिहव्याकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु
एनो मा निगां कतमच्चनाहं विश्वे देवासो अधिवोचता मे स्वाहा ॥ ४ ॥ देवीः षडुर्वीरुरु
णः कृणोत विश्वेदेवास इह वीरयध्वं ॥ मा हास्महि प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्वि
षते सोम राजन्स्वाहा ॥ ५ ॥ अग्निर्मन्युं प्रतिनुदन्पुरस्तादब्धो गोपाः परिपाहि न
स्त्वं ॥ प्रत्यंचो यंतु निगुतः पुनस्तेमैषां चित्तं प्रबुधां विनेशत्स्वाहा ॥ ६ ॥ धाता धातॄणां

अरू वनीयस्योत्तरतः पश्चिमे प्रकृ... स्तिष्ठन् तिस्रः स॰

१६

भुवनस्य यस्पतिर्देवं सवितारमभिमातिषाहं ॥ इमं यज्ञमश्विनोभा बृहस्प
तिर्देवाः पांतु यजमानं न्यर्थात् स्वाहा ॥ ७ ॥ उरु व्यचा नो महिषः शर्म यंसदस्मिन्ह
वे पुरुहूतः पुरुक्षु ॥ स नः प्रजायै हर्यश्व मृळयेंद्र मा नो रीरिषो मा परादाः स्वा
हा ॥ ८ ॥ ये नः सपत्ना अप ते भवंत्विंद्राग्निभ्यामव बाधामहे तान् ॥ वसवो रुद्रा
आदित्या उपरिस्पृशं मोग्रं चेत्तारमधिराजमक्रं स्वाहा ॥ ९ ॥ अर्वांचमिंद्र
ममुतो हवामहे यो गोजिद्धनजिदश्वजिद्यः ॥ इमन्नो यज्ञं विहवे जुषस्वा
स्य कुर्मो हरिवो मेदिनं त्वा ॥ अन्वाधानक्रमेण अग्नीन्परिसमूहति ॥ अलं
कुर्वंति यजमानः पत्नी च ॥ यज० पयस्वतीरोषधयः पयस्वद्वीरुधां पयः
अपां पयसो यत्पयस्तेन मामिंद्र सं सृज ॥ सकृन्मंत्रेण द्विस्तूष्णीं ॥ भूर्भुवः

वेदिलक्षणे

७

त्वमावहंति कवयः पुरस्ताद्देवेभ्यो जुष्टं ॥ इह बर्हिरासदे ॥ देवानां परिषूतमसि ॥ वर्षवृद्ध
मसि ॥ देव बर्हिर्मा त्वान्वङ्मा तिर्यक्पर्व ते राध्यासं ॥ आच्छेत्ता ते मा रिषं ॥ अप उपस्पृ
श्य ॥ देव बर्हिः शतवल्शं विरो ह ॥ सहस्रवल्शा वि वयं रुहेम ॥ अप उप० ॥
निरवत्तोषाछित्वा कुशाग्रस्तरं निदधाति ॥ पृथिव्याः संपृचः पाहि ॥ मुष्टीन्युजे
मुष्टीं लुनाति ॥ अदित्यै रास्नासि ॥ सुसंभृता त्वा संभरामि ॥ इंद्राण्यै संनह
नं ॥ पूषा ते ग्रंथिं ग्रथ्नातु ॥ स ते मा स्थात् ॥ इंद्रस्य त्वा बाहुभ्यामुद्यच्छे ॥
बृहस्पतेर्मूर्ध्ना हरामि ॥ उर्वंतरिक्षमन्विहि ॥ देवंगममसि ॥ मुष्टीप
रिसोजनीयानिलुनोति वेदार्थांश्च ॥ यकृच्छोरुपं कृत्वा प्रावित्रास्से वन

स्यादित्याद्याचमनशेषं समाप्य ॥ आहवनीयं परिषिच्य समिधमादधाति ।
अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छकेयं तन्मे राध्यतां स्वाहा ॥ अग्नये व्रत
पतय इदं । वायो व्रतपते व्रतं० वायवे व्रतपतय इदं । आदित्य व्रतपते व्र
तं० आदित्याय व्रतपतय इदं ॥ व्रतानां व्रतपते व्रतं० व्रतानां व्रतपतय इदं०
आहवनीयं पुनः परिषिंचति । अध्वर्युः । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे
श्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामाददे असिदमादाय । यज्ञस्य घोषद
सि ॥ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः ॥ गार्हपत्ये प्रतितपति । सकृन्मं
त्रेण द्विस्तूष्णीं । प्रेयमगाद्धिषणा बर्हिरच्छ मनुना कृता स्वधया वितष्टा

स्पतीन् ॥ तत्त्वा मे कविं नाति घासं भरामि सुसंभृता । दर्भाणां वेदं कृत्वा ॥
शुल्बात्त्रादेशे परिवास्य वेदपरिवासनानि निदधाति । ~~वेदपरिवासनानि~~
अमावास्यायामिह वेदिं करोति । प्रागुत्तरासरिग्महाद्धथपरः के पिंडपितृयज्ञे
न चरंति । पक्षांतं कर्म निर्वर्त्य वैश्वदेवं तु साग्निकः ॥ पिंडयज्ञं ततः कु
र्यात्ततोन्वाहार्यकं बुधः । यवाग्वा पयसा वास्य यं पर्वणि जुहुयात् । अध्वर्युः
प्रातरुते ग्निहोत्रे हस्तौ संमृजाते ॥ कर्मोपावां देवेभ्यः शाकेयं ॥ आहवनी
याद्दक्षिणाग्निगार्हपत्यानि परिस्तृणाति । आहवनीयाद्दक्षिणतो ब्रह्मा
सनं ॥ ब्रह्मासनात्पश्चिमे यजमानासनं ॥ आहवनीयादुत्तरतः प्रणीता
सनं ॥ उत्करे आग्नीध्रासनं ॥ उत्तरतः श्रोण्योर्होतुरासनं ॥ अथाग्रेण

पत्न्याः

गार्हपत्यं दर्भान्संस्तीर्य तेषु द्वंद्वं न्यंचि पात्राणि प्रयुनक्ति ॥ स्फ्यं च कपाला
नि चाग्निहोत्रहवणीं च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्यां चोलूखलं च मुसलं च
दृषदं चोपलां च जुहूं चोपभृतं च स्रुवं च ध्रुवां च प्राशित्रहरणं च इडापात्रं
च मेक्षणं च पिष्टोद्वपनीं च प्रणीताप्रणयनं चाज्यस्थालीं च वेदं च
दारुपात्रीं च योक्त्रं च वेदपरिवासनं च धृष्टिं च धमप्रश्वनं चान्वा
हार्यस्थालीं च मदंतीं च ॥ अस्यां पौर्णमास्यां इष्ट्यां ब्रह्माणं त्वामहं वृणे
अस्यां दर्शेष्ट्यां ब्रह्माणं त्वा॰णे ॥ ब्रह्मा वृतोस्मि कर्म करिष्यामि निस्यु
क्रा प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य ॥ समस्तपाण्यंगुष्ठो भूत्याग्रेणाहव
यनीयाद्यानि पात्राणि फलीकरणधमन्यादीनि तान्येवं सादयति ॥ ७

नीयं परीस्तरनिरसनः परावसुः ॥ अप॰ इदमहमर्वावसोः सदने सीदामि ॥ बृहस्प
तिर्ब्रह्मा ब्रह्मसदन आसिष्यते बृहस्पते यज्ञं गोपाय ॥ यजमानः ॥ भूपते भु
वनपते महद्भूतस्य पते ब्रह्माणं त्वा वृणीमहे वीतहव्ये पुरोहितं ॥ ये नायंनु
चामैस्चेदेवो अंगिरसो दिवं ॥ अध्वर्युः ॥ यज्ञस्य संततिरसि यज्ञस्य त्वा संत
त्यैस्तृणामि संतत्यै त्वा यज्ञस्य स्तृणामि ॥ इमौ प्राणापानौ यज्ञस्यांगानि स
र्वशः ॥ आप्याययंतौ संचरतां पवित्रे हव्यशोधने ॥ पवित्रे स्थो वैष्णवी स्थो
यज्ञियै स्थो वायुपूते स्थो विष्णोर्मनसा पूते स्थो यज्ञस्य पवने स्थः ॥
ब्रह्मन्नपः प्रणेष्यामि यजमानवाचंयच्छ ॥ ब्रह्मा ॥ भूर्भुवः स्वर्बृहस्पति
प्रसूतः ॥ ओं प्रणय ॥ अध्वर्युः ॥ अनयापः प्रणयानि उ॰ थैवं ॥ मनसाध्या

[illegible] नश्रूपारह्लात् २

स्वासंनूर्णौ धारयमाणः उत्तरेणाहवनीयं दर्भेषु सादयित्वा पवित्रेण हिंसाद्यौ
प्रच्छाद्य वेषाय त्वा ॥ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः ॥ समन्त्रेण दहेत् ॥
अथ जघनेन गार्हपत्यस्य स्फ्यं निधाय स्फ्यो परिपात्री पात्र्यां पुरोडाशीनेव
पूर्वां ईपात्र्या अभिमृशति ॥ धूरसि धूर्व धूर्वन्तं धूर्व तं योस्मान् धूर्वति । तं धूर्व
यं वयं धूर्वामस्त्वं देवानामसि सस्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं वह्नितमं देवहूत
ममहुतमसि हविर्धानं दृंहस्व मा ह्वाः ॥ मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रेक्षे मा भेर्मा
संविक्था मा त्वा हिंसिषं । उरु वाताय । अपः ॥ चित्तिः स्रुक् ॥ चित्तमाज्यं ।
वाग्वेदिः ॥ आधीतं बर्हिः ॥ केतो अग्निः ॥ विज्ञातमग्निः ॥ वाक्पतिर्होता ॥ मन
उपवक्ता ॥ प्राणो हविः ॥ सामाध्वर्युः ॥ यजमान हविर्निर्वप्स्यामि । यज० ॐ निर्वप ॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामग्नये जुष्टं निर्वपामि ।
इति मन्त्रेण त्रिः ॥ ३ ॥ तूष्णीं चतुर्थं । यजमानः ॥ अग्निं होतारमिह तं हुवे देवान्य
ज्ञियान्निह यान्हवामहे । आयन्तु देवाः सुमनस्यमाना वियन्तु देवा हविषो मे
अस्य । अध्वर्युः ॥ देवस्य त्वा० मग्निषोमाभ्यां जुष्टं निर्वपामि ॥ देवस्य त्वा०
भ्यामिन्द्राय वैमृधाय जुष्टं निर्वपामि ॥ दर्शे ॥ देवस्य त्वा० भ्यामग्नये जुष्टं
निर्वपामि । देवस्य त्वा० भ्यामिन्द्राग्निभ्यां जुष्टं निर्वपामि । इदं देवानामिदमु
नः सह ॥ स्फात्यै त्वा नारात्यै । सुवरभिविख्येषं वैश्वानरं ज्योतिः ॥ दृंहन्तां
दुर्या द्यावापृथिव्योः ॥ उर्वन्तरिक्षमन्विहि ॥ आदित्यास्त्वोपस्थे सादयामि ॥

अग्नेहव्यꣳ रक्षस्व ॥ देवो वः सविता पुनातु ॥ अच्छिद्रेण पवित्रेण वसोः सूर्यस्य र
श्मिभिः ॥ आपो देवीरग्रेपुवो अग्रेगुवोग्र इमंयज्ञं नयताग्रे यज्ञपतिं धत्त यु
ष्मानिंद्रो वृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिंद्रमवृणीध्वं वृत्रतूर्ये ॥ प्रोक्षितास्थ प्रोक्षि
तास्थ प्रोक्षितास्थ ॥ देवस्य॰ भ्याम् अग्नये वो जुष्टं प्रोक्षाम्यग्नीषोमाभ्यां
मिंद्राय वेदधाय ॥ दर्वै देवस्य त्वा॰ भ्याम् मखेभ्यो वो जुष्टं प्रोक्षामी द्रा मि
भ्यां ॥ शुंधध्वं दैव्याय कर्मणे देवयज्यायै ॥ अवधूतꣳ रक्षोऽवधूता अ
रातयः ॥ स्वकृन्मंत्रेण दि स्तृ छी ॥ अदित्यास्त्वगसि प्रति त्वा पृथिवी वे
त्तु ॥ अधिषवणमसि वानस्पत्यं प्रति त्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ॥ अग्नेस्तनू १०
रसि वाचो विसर्जनं देववीतये त्वा गृह्णामि ॥ अद्रिरसि वानस्पत्यः स इ

प्रोक्षणी शेषमपरेण गार्हपत्यं निधाय ४
कृष्णाजिनं ग्रीवा यागा हो त्योदक् पर्या [illegible]

दं देवेभ्यो हव्यꣳ सुशमि शमिष्व ॥ हविष्कृदेहि हविष्कृदेहि हविष्कृदेहि ॥ अस्यां
पौर्णमास्यां संध्या अग्नीधं त्वामहं वृणे ॥ अध्वर्युः ॥ उच्चैः समाहंतवे ॥ आ
ग्नीध्रः ॥ इषमावद ऊर्जमावद द्युमद्वदत वयꣳ संघातं जेष्म ॥ द्विदिपृतिस्त
कृद्धपलायां चिर्हन्नेति ॥ नृ छीपा ज्ञाणंमाहनंने ॥ अध्वर्युः ॥ वर्षवृद्धम
सि ॥ प्रति त्वा वर्षवृद्धं वेत्तु ॥ परापूतꣳ रक्षः परापूता अरातयः ॥ रक्षसां
भागोऽसि ॥ यजु॰ रक्षोभ्य इदं ॥ उभावपउपस्पृश्य ॥ अध्वर्युः ॥ वायुर्वो
विविनक्तु ॥ देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृह्णातु ॥ त्रिष्फलीकर्त
वै त्रिष्फलीकृतान्येव ग्रहयात् ॥ त्रिष्फलीकृताः ॥ त्रिष्फलीक्रियमाणा
नां यो न्यंगो अवशिष्यते ॥ रक्षसां भागधेयमापस्तत्प्रवहतो दितः ॥

यज० रक्षोस्यइदं० अपउ० कुस्सांशुनक्ति स स्वांयुनक्तु ॥ अध्वर्युः ॥ अवधूतं रक्षोवधू
ताअरातयः ॥ अदित्यास्त्वग० वेतु ॥ दिवस्कंभनी रसि प्रतित्वादित्यास्त्वग्वेतु ॥
धिषणासिपर्वत्याजनित्वा दिवस्कंभनिर्वेतु ॥ धिषणासि पार्वतेयी प्रतित्वापर्वती
वेतु ॥ देवस्यत्वा० भ्यामग्नयेजुष्टमधिवपाम्यग्नीषोमाभ्यांमिंद्रायवैमृधाय ॥
दर्वी ॥ देवस्यत्वा० भ्यामग्नयेजुष्टमधिवपामी द्राग्निभ्यां ॥ धान्यमसि धिनु
हिदेवांधिनुहियज्ञंधिनुहियज्ञपतिंधिनुहिमांयज्ञन्यं ॥ प्राणायत्वा ॥ अ
पानायत्वा ॥ व्यानायत्वा ॥ दीर्घामनुप्रसितिमायुषेधां ॥ देवोवः सविताहि १२
रण्यपाणिः प्रतिगृह्णातु ॥ असंवपंतीपिंष्याणूनि कुर्वति ॥ पत्नी सत्त्वपिष्टानि
नि

कुरोति ॥ अध्वर्युः ॥ धृष्टिरसि ब्रह्मयच्छ ॥ अपाग्नेग्निमामादंजहि ॥ निष्क्रव्या
दं सेधा आदेवयजं वह ॥ ध्रुवमसि पृथिवीं दृंह आयुर्दृंह प्रजांदृंह स
जातानस्मैयजमानाय पर्यूह ॥ निर्दग्धं रक्षो निर्दग्धा अरातयः ॥ धर्त्रमस्यं
तरिक्षंदृंह प्राणंदृंहापानंदृंह सजातान० ह ॥ धरुणमसि दिवंदृं
ह चक्षुर्दृंह श्रोत्रंदृंह सजाता० ह ॥ धर्मासि दिशोदृंह योनिंदृंह प्र
जांदृंह सजाता० ह ॥ चितस्थ प्रजामस्मै रयिमस्मै सजाता० ह ॥
नि भृगूणामंगिरसां तपसा तप्यध्वं ॥ यानि घर्मे कपाला ॥ न्युपचिन्वंतिवे
धसः ॥ पूष्णस्तान्यपिव्रत इंद्रवायू विमुंचतां ॥ मदंतीरधिश्रयति ॥ देवस्यत्वा०
म्यग्नयेजुष्टं संवपाम्यग्नीषोमाभ्यामिंद्रायवैमृधाय ॥ देवस्यत्वा० मग्नये

जुष्टं गृह्णामि ॥ जुष्टं संवपामी इंद्राग्निभ्यां ॥ आपो हि ष्ठा ॥ आ हरामः ॥ संप्रयोजन्ति ॥ सं पापौ ॥ अग्निरंगमत समो षध
यो रसेन ॥ सं रेवती र्जगती भिर्मधुमती र्मधुमती भिः स्रज्यध्वं ॥
अद्भ्यः परि प्रजाताः स्थ समद्भिः पृच्यध्वं ॥ जनयत्यै त्वा संयौमि ॥ अग्नये त्वा ॥
अग्नीषोमाभ्यां त्वा ॥ इंद्राय त्वैन्द्र धायत्वा ॥ महेन्द्रो ॥ अग्नये त्वा ॥ इंद्राग्निभ्यां
त्वा ॥ मखस्य शिरो सि ॥ घर्मो सि विश्वायुः ॥ उरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथ
तां ॥ महीनां पयो स्योषधीनां रसस्तस्य ते क्षीयमाणस्य निर्वपामि देव
यज्यायै ॥ त्वचं गृह्णीष्व ॥ इति त्रिः ॥ अंतरितं रक्षोंतरिता अरातयः ॥ देव
स्त्वा सविता श्रपयतु वर्षिष्ठे अधि नाके ॥ अग्निस्ते तनुवं मा ति धाक् ॥ अग्ने हव्य १२

चित्रो दर्भैः संक्षालनं गार्हपत्यां गोरेणाति दक्षिण हस्तांतर्वेदी स्फ्येन प्रागपवर्गा स्तिस्रो ले
खा लिखित्वा तासु प्रत्यपवर्गा तिस्रो लेखाः ॥ ३
व्यं रक्षस्व ॥ सं ब्रह्मणा पृच्यस्व ॥ इति त्रिः ३ ॥ अग्ने विदहंतः श्रपयन ॥ एकताय स्वा
हा ॥ एकतायेदं ॥ द्वितायस्वाहा ॥ द्वितायेदं ॥ त्रितायस्वाहा ॥ त्रितायेदं ॥ अयं
वेदः पृथिवीमन्वविंदद्गुहा सती गहने गह्वरेषु ॥ स विंदतु यजमानाय लोक मच्छि
द्रं यज्ञं भूरिकर्मा करोतु ॥ वेदेन वेदिं विविदुः पृथिवीं सा पप्रथे पृथिवी पार्थिवा
नि ॥ गर्भं बिभर्ति भुवनेष्वंतस्ततो यज्ञो जायते विश्वदानिः ॥ स क्रूरमंत्रेण छि
न्ही ॥ देवस्य त्वा ॥ आददे ॥ दर्भाभ्यां सह स्फ्यमादाय ॥ इंद्रस्य बाहुर
सि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः शततेजाः ॥ वायुरसि तिग्मतेजाः ॥ त्वा नष्ट्रे ष्टिरसि
वानस्पत्यो द्विषतो वधः ॥ रक्षं निरस्त्य अपहत ॥ पृथिव्यै वर्मासि वर्म यजमानाय
५ उदगपवर्गां प्रागपवर्गां वेदेन वेदिं संमार्ष्टि ॥

आग्नीध्रः उत्करदेशे मांसुं खं उपविश्य पाणिभ्यां स्तंदनं निग्रहा मित्र अध्वर्यु मेदिः

१२ भव॥ पृथिवि देवयजन्योषध्यास्ते मूलं मा हिंसिषं॥ अप०॥ अपहतोररुः पृ
थिव्यै॥ व्रजं गच्छ गोस्थानं॥ वर्षतु ते द्यौः॥ बधान देव सवितः परमस्यां परावति
शतेन पाशैर्योस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक्॥ पृथिवि० त्रिषं॥ अ०
अपहतोररुः पृथिव्यै देवयजन्यै॥ व्रजं०नं॥ वर्षं०द्यौः॥ बधान देव सवि
तः० मामौक्॥ अप०॥ अपहतोररुः पृथिव्या अदेवयजनः॥ व्रजं०नं॥ वर्षं०द्यौः॥
बधान देव० मामौगररुस्ते दिवं मा स्कान्॥ तूष्णीं चतुर्थं स्तह बर्हिषा॥ वसवस्त्वा
परिगृह्णंतु गायत्रेण छंदसा॥ रुद्रास्त्वा परिगृह्णंतु त्रैष्टुभेन छंदसा॥ अप०॥
आदित्यास्त्वा परिगृह्णंतु जागतेन छंदसा॥ इमां नराः कृणुत वेदिमेत्य वसुमतीं॥ १२

आग्नीध्रः उत्करनामद पाणिनैव त्रिरुत्करे हरति अध्वर्युराह

रुद्रवतीमदितिं च नीरं वर्षे दिवो नाभा पृथिव्या यथायं यजमानो न रिष्येत्॥ देवस्य सवि
तुः सवे कर्म कृण्वंति वेधसः॥ आग्नीध्र इति त्रिर्हरहे॥ ब्रह्मन्नुत्तरं परिग्राहं परिग्र
हीष्यामि॥ ब्रह्मा उपांशु॥ भूर्भुवः स्वर्बृहस्पतिप्रसूतः॥ उच्चैः ओं परिगृह्ण
ण॥ अध्वर्युः॥ ऋतमसि॥ ऋतसदनमसि॥ ऋतश्रीरसि॥ धा असि स्वध
असि उर्वी चासि वस्वी चासि पुरा क्रूरस्य विसृपो विरप्शिन्नुदादाय पृथिवीं
जीरदानुर्यामैरयंश्चन्द्रमसि स्वधाभिस्तां धीरासो अनुदृश्य यजंते॥ प्रो
क्षणीरासादयेध्मा बर्हिरुपसादय स्रुवं स्रुचश्च संमृड्ढि पत्नीं सन्नह्याज्येनो
देहि॥ आग्नीध्रः॥ प्रोक्षणीरभिपर्याध्वर्यवे प्रयच्छति॥ अध्वर्युः सोमाह
दा मनसा यश्चैव नान्यो ब्राह्मणः कर्मणा देष्टि देवाः॥ यः कृतेन हृदये

५८ नेच्छुता तस्येंद्रवज्रेण शिरः छिनद्मि ॥ हस्तौ प्रक्षाल्य स्फ्यं च प्रक्षालयति ॥
आग्नीध्रः उत्तरेणाहवनीयं प्रागग्रमिध्माबर्हिरुपसादयति दक्षिणमिध्मं
उत्तरं बर्हिः ॥ दक्षिणहस्तेन स्रुवं जुहूपभृतः सव्येन ध्रुवां अग्निहोत्रहवणं वेदपरि
वासनानि चादाय गार्हपत्ये प्रतितपति ॥ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो ग्नेर्व
स्तेजिष्ठेन तेजसा निष्टपामि ॥ स्रुक् मं० द्वि० ॥ वेदपरिवासनानि दक्षिणहस्ते
कृत्वा सव्येन स्रुवं गृहीत्वा संमार्ष्टि ॥ गोष्ठं मा निर्मृक्षं वाजिनं त्वा सपत्नसा
हं संमार्ज्मि ॥ प्रोक्ष्य प्रतप्य प्रयच्छति ॥ वाचं प्राणं मा निर्मृक्षं वाजिनीं त्वा सप ५८
त्नसाहीं संमार्ज्मि ॥ चक्षुः श्रोत्रं मा निर्मृक्षं वाजिनीं त्वा सपत्नसाहीं संमार्ज्मि ॥ उपभृ
रूपं वर्णं पशूनां पुष्टिं मा निर्मृक्षं वाजिनीं त्वा सपत्नसाहीं संमार्ज्मि ॥ स्रुचं संमार्जनान्यग्नौ ति
॥ ध्रुवां प्रजां योनिं मा निर्मृक्षं वाजिनीं त्वा स० साहीं सं० ॥ एवमग्निहोत्रहवणं

स० स्रुचः गार्हपत्ये प्रहरति ॥ दिवः शिल्पमवततं पृथिव्याः ककुभिः श्रितं ॥ तेन वय
ं सहस्रवल्शेन सपत्नं नाशयामसि स्वाहा ॥ प्रजापतये इदं ॥ आशासाना सौमनसं
प्रजां सौभाग्यं तनुं ॥ अग्नेरनुव्रता भूत्वा सन्नह्ये सुकृताय कं ॥ युक्तं क्रीयाता आग्नीः
कामे युज्याने ॥ तां यजमानवत् तिरः पवित्रमप आन्वोपयति ॥ पयस्वतीरो० स्त्न ॥ सकृ
दिस्त्र० ॥ द्विः परिसृज्य हृदयमालभ्य ॥ गार्हपत्यं परिषिच्य समिधमादधाति ॥ अग्ने
व्रत० वायो व्रत० आदित्यव्रत० व्रतानां व्रत० ॥ पुनः परिषिंचति ॥ आसेनात्तृणं निर
स्यापउपस्पृश्य ॥ सुप्रजसस्त्वा वयं सुपत्नीरुपसेदिम ॥ अग्ने सपत्नदंभनमद
ब्धासो अदाभ्यं ॥ इमं विषाणीं विधवाभ्यासमदितिरिव सुपुत्रा ॥ अस्थूरि त्वा गार्ह
पत्योपनिषदे सुप्रजास्त्वाय ॥ मम पुत्राः शत्रुहणोथो मे दुहिता विराट् ॥ उताहमस्मि सं

समिधञग्नस्थाल्या अधस्तात्पदू

१५ जयापत्न्यैमेनिक्रोकवन्तमः ॥ धुनेतिरिक्तं धीवानो अग्ने गृहपत उपमार्द्यस्व देवानाप

वीरूपमार्दयध्वं पत्नि पत्न्येषते लोके नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ॥ महीनां पयोसि

ओषधीनां रसोऽदब्धेन त्वा चक्षुषावेक्षे सुप्रजास्त्वाय ॥ तेजोसि तेजोनु प्रेहि ॥ अग्नि

स्ते तेजो मा विनैत् ॥ स्वाहा अग्नय इदं ॥ आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्याध्यक्षम

सि हविरसि वैश्वानरं वैश्वदेवमुत्पूतशुष्मं सत्यौजाः सहोसि सहमानमसि

सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व पृतनाः सहस्व पृतन्यतः सहस्रवीर्यम १५

सि तन्मा जिन्व ॥ आज्यस्याज्यमसि सत्यस्य सत्यमसि सत्यायुरसि सत्यशुष्मम

सि सत्येन त्वाभिघारयामि तस्य ते भक्षीय ॥ अग्ने जिह्वासि सुभूर्देवानां धा

म्ने धाम्ने देवेभ्यो यजुषे यजुषे भव ॥ शुक्रमसि ॥ ज्योतिरसि ॥ तेजोसि ॥ देवो वः स

वितोत्पुनातु ॥ अच्छिद्रेण पवित्रेण ॥ वसोः सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ शुक्रं त्वा शुक्रायां

धाम्ने धाम्ने देवेभ्यो यजुषे यजुषे गृह्णामि ॥ ६ ॥ यजमानः ॥ पंचानां त्वा वातानां

यंत्राय धर्त्राय गृह्णामि ॥ पंचानां त्वर्तूनां यंत्राय ध॰ मि ॥ पंचानां त्वा दिशां यं॰

मि ॥ पंचानां त्वा पंचजनानां यं॰ मि ॥ ७ ॥ अध्वर्युः ॥ ज्योतिस्त्वा ज्योतिषि धाम्ने

धाम्ने देवेभ्यो यजुषे यजुषे गृह्णामि ॥ ८ ॥ यजमानः चरोस्त्वा पंचबिलस्य

यं॰ मि १ ब्रह्मणस्त्वा तेजसे यं॰ २ क्षत्रस्य त्वौजसे यं॰ ३ विशे त्वा यं॰ ४ सुवीर्याय त्वा

गृह्णामि ५ सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि ६ रायस्पोषाय त्वा गृह्णामि ७ ब्रह्मवर्च

सायंत्वाग्ध्वङ्गामि ॥ अध्वर्युः अग्निस्त्वाचिषि धाम्ने० ४ ममस्माकं ॥ हविर्देवानां ॥ आ
१६ शिषोयजमानस्य ॥ देवानां त्वा देवतास्योगृह्णामि ॥ ४ ॥ कामायत्वागृह्णामि ॥
अध्वर्युः ॥ आपोदेवीरग्रे० रूपे ॥ प्रोक्षितास्थ वर्त्ति ३ ॥ विस्रस्येध्म ॥ कृष्णोस्याख
रेष्ठोग्नये त्वा स्वाहा ॥ वेदिरसि बर्हिषे त्वा स्वाहा ॥ बर्हिरसि स्रुग्भ्यस्त्वा स्वा
हा ॥ बर्हिरिध्मप्रणीतयोर्मध्येन प्राञ्चि स्तृ प्रणीताहवनीययोर्मध्येन प्रत्यञ्चि
त्वा ॥ दिवे त्वा ॥ अन्तरिक्षाय त्वा ॥ पृथिव्यै त्वा ॥ पुरोग्रंथिमासिच्य ॥ स्वधा पितृभ्य
ऊर्ग्भव बर्हिषद्भ्य ऊर्जा पृथिवीं गच्छत ॥ पितृभ्यो बर्हिषद्भ्य इदं० ॥ अप० विष्णोः स्तू
पोसि ॥ यजमाने प्राणापानौ दधामि ॥ देवबर्हि ऊर्णम्रदसं त्वास्तृणामि स्वासस्थ
स्थं देवेभ्यः ॥ २ ॥ पुनः प्रस्तरं गृहीत्वा ॥ गन्धर्वोसि विश्वावसुर्विश्वस्मादीषतो यज १६
४ बेद्यां पुरोग्रंथ्यग्रं ग्रमासाद्य नस्पृशति छिन्न ग्राणि जोहति ॥

मानस्य परिधिरिड ईडितः ॥ मध्यमं यजमानः ॥ ध्रुवोसि ध्रुवोहं सजातेषु भू
यासं धीरश्चेत्ता वसुवित् ॥ अध्वर्युः ॥ इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणो यजमानस्य प
रिधिरिड ईडितः ॥ यज० ॥ उग्रोस्युग्रोहं सजातेषु भूयासमुग्रश्चेत्ता वसुवि
त् ॥ अध्वर्युः ॥ मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः परिधत्तां ध्रुवेण धर्मणा यजमानस्य० ॥
यज० अभिभूरस्यभिभूरहं सजातेषु भूयासमभिभूश्चेत्ता वसुवित् ॥
अध्वर्युः सूर्यस्त्वा पुरस्तात्पातु कस्याश्चिदभिशस्त्याः ॥ यज० [illegible] नेजिष्ठं त्वा ब्रह्मणा
दैव्येन हव्यायास्मै वोढवे जातवेदः ॥ अध्व० वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तं समिधीमह्य
ग्ने बृहन्तमध्वरे ॥ यज० इध्मानास्त्वा सुप्रजसः सुवीरा ज्योग्जीवेम बलिह
तो वयं ते ॥ अध्व० विशो यन्त्रे स्थः ॥ वसूनां रुद्राणामादित्यानां सदसि सीद ॥

१७ नृहरसि घृताची नाम्ना प्रियेण नाम्ना प्रिये सदसि सीद ॥ उपभृदसि घृ० द० ॥ ध्रुवासि
घृ० द० ॥ एता असदन्सुकृतस्य लोके ता विष्णो पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञ
नियं ॥ विष्णुनिस्थ वैष्णवानि धामानि स्थ प्राजापत्यानि ॥ स्योनं ते सदनं करोमि घृ
तस्य धारया सुशेवं कल्पयामि तस्मिन्सीदामृते प्रतितिष्ठ व्रीहीणां मेध सुमनस्यमानः
इति त्रिः ३ ॥ इदमहं सेनाया अभीत्वर्यै मुखमपोहामि ॥ सूर्यज्योतिर्विभाहि महत
इन्द्रियाय ॥ आप्यायतां घृतयोनिरग्निर्हव्यानुमन्यतां खमङ्क्ष्व त्वचमङ्क्ष्व सुरूपं त्वा
वसुविदं पशूनां तेजसाग्नये जुष्टमभिघारयामि ॥ एवमेवोत्तरौ पुरोडाशावनुद्रास
यति ॥ इदमह० ॥ सूर्य० आप्यायतां घृत० तेजसाग्नीषोमाभ्यां जुष्टमभिघा १७

रयामि ॥ कृत० आर्द्रः प्र० यस्त० इदमह० सूर्य० आप्या० तेजसेन्द्राय वैमृधाय जु
ष्टमभिघारयामि ॥ कृत० आर्द्रः प्र० यस्त० आ० इदमह० सूर्य० आप्या० साग्नेय
जुष्टम० ॥ कृत० आर्द्र० यस्त० इदम० सूर्य० आप्या० तेजसेन्द्राग्निभ्यां जुष्टमभि
घारयामि ॥ कृत० आर्द्र० यस्त० ॥ २ ॥ भूर्भुवः स्वः पृथिवी रसो मो कर्मीत ॥
एकं ॥ द्वे ॥ त्रीणि ॥ चत्वारि ॥ पंच ॥ षट् ॥ सप्त ॥ अष्टौ ॥ यानि घर्मे क० वायुर्विमुंचतां ॥
इराव० एकं ० अष्टौ नव दश एकादश ॥ या नि० विमुंचतां ॥ २ ॥ भूर्भुवः सु
वः ॥ स्योनो मे सीद सुषदः पृथिव्यां प्रथयि प्रजया पशुभिः सुवर्गे लोके दिवि
सीद पृथिव्यामन्तरिक्षे हमुत्तरो भ्रातृव्यास मधरे मत्सपत्नाः ॥ इयं स्थाल्यसि स्तुवो
रो घृताची नाम्ना सनुः प्रियेण नाम्ना प्रिये सदसि सीद ॥ यज० यन्मे अग्ने अस्य

१८ यज्ञस्यारिष्ट्या घृताच्यां हाद्दाज्यस्योन विष्ठो ॥ तेन हन्मि सपत्नं दुर्मरायुमेनं दधामि नि
र्ऋत्या उपस्थे । अस्यां पौर्णमास्येष्ट्यां होतारं त्वामहं वृणे । अस्यां दर्शेष्ट्यां हो० वृणे ।
अध्वर्युः होतरेहि । अग्नये समिध्यमानायानुब्रू३हि । प्रणवे प्रणवे समिधमा
दधाति । यजमानः अग्नय इदं० । उद्बुध्यस्वाग्ने यजमानायैधि निश्रुषो अभि
दासीत् । अग्ने देवेद्धमन्विद्धं मंद्रजिह्व । अध्वर्युः । एकामनुयाजसमिधमवशि
ष्य सर्वां निधनप्रोषमन्यादधाति । वेदेनाग्निं त्रिरूपवाज्य यजमानः । अमर्त्य
स्यते होतर्मूर्ध्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय । अध्वर्युः
स्रुवेण ध्रुवायां आज्यमादाय वेदेनोपयम्य तीर्यंचमाघारमाघारयति । प्र १८
जापतये स्वाहा । प्रजापतय इदं० । मनोसि प्राजापत्यं मनसा मा भूतेनाविश ॥

प्रजापतय इदं० । अध्व० । अग्नीत्परिधींश्चाग्निं च त्रिस्त्रिः संमृड्ढि । आग्नीध्र ।
अग्ने वाजजिद्वाजं त्वाग्ने सरिष्यंतं वाजं जेष्यंतं वाजिनं वाजजितं वाजजित्या
यै संमार्ज्म्यग्निमन्नादमन्नाद्याय । अध्वर्युः । ध्रुवं नमसि विप्रथस्वाग्नेयष्ट
रिदं नमः । जुह्वेह्यग्निस्त्वा ह्वयति देवयज्यायै । उपभृदेहि देवस्त्वा सविता
ह्वयति देवयज्यायै । अग्नाविष्णू मा वामवक्रमिषं विजिहाथां मा मा संताप्तं
लोकं मे लोककृतौ कृणुतं । विष्णोः स्थानमसि । इत इंद्रो अकृणोद्वीर्याणि
समारभ्योर्ध्वो अध्वरो दिविस्पृशमह्रुतो यज्ञो यज्ञपतेरिंद्रावान्स्वाहा । य ३
जमानः । वाग्नेयैंद्री सपत्नक्षयणी वाचा मेंद्रियेणाविश । इदं इंद्राय इदं० । अध्व
र्युः होतः । पाहि माग्ने दुश्चरितादा मा सुचरिते भज । मखस्य शिरोसि संज्यो

तिष्ठां ज्योतिरक्तौ ॥ सकृन्म० द्वि० ॥ जुहूं ध्रुवां त्रिः समनक्ति यथायतनं स्रुचौ साद
यित्वा उत्करे इध्मसंनहनानि स्फ्यउपसंगृह्य ॥ ओ३ श्रावय ॥ एष्टमाग्नीध्रः ॥
१२ अस्तु श्रौषट् अध्व० ॥ अग्निर्देवो होता देवान्यक्षद्विद्वांश्चिकित्वन्मनुष्वद्भर
तवदमदग्निवदौरववदाप्नवानवत्च्यवनवत्सागीववत् ब्रह्मदेहवद्भ यव
तब्राह्मणा अस्ययज्ञस्य प्राविनारः ॥ अमुकशर्मा मानुषः ॥ होताविमुक्तो ध्वर्युः
प्रसवमा कौ ध्रुवं नास्त्येघ तवती राद्धं जुहूपभृता वादाय सांक्रम्य ॥ ओ३ श्रा
वय ॥ अस्तु श्रौषट् ॥ समिधोयज ॥ यजयजतेतीतरान्वषट्कृते जुहोति ॥ यज०
अग्नयइदं० ॥ वसंतमृतूनां प्रीणामि स मा प्रीतः प्रीणातु ॥ ओ३ श्रावय ॥ अस्तु १२
श्रौषट् ॥ यज ॥ अग्नयइदं० ॥ ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मा प्रीतः प्रीणातु ॥ ओ

श्रावय ॥ अस्तु ॥ यज ॥ अग्न० वर्षा ऋतूनां प्रीणामि ता मा प्रीताः प्रीणंतु ॥ ओ०
अ० यज ॥ अग्न० ॥ चीनिष्ट्वा ईमोपभृतं जुहूमानीय ॥ शरदमृतूनां प्रीणा
मि सा मा प्रीता प्रीणातु ॥ ओ अ० य० अग्न० हेमंतशिशिरावृतूनां प्रीणामि
तौ मा प्रीतौ प्रीणीतां ॥ प्रत्याक्रम्य ॥ ध्रुवामेवाग्रे दक्षिणं पुरोडाशं पुनर्ध्रुवां उत्तरौ
पुरोडाशौ उपभृतमंततः स्रुघ्यस्त्वेव ॥ अग्नयेनुब्रूहि ॥ ध्रुवाज्या चतुर्गृहीतं गृ
हीत्वा अत्याक्रम्य ॥ ओ० अस्तु० अग्निं यज ॥ वषट्कृते उत्तरार्द्धपूर्वार्द्धे जुहोति ॥
यजमानः अग्नयइदं० ॥ प्रत्याक्रम्य ॥ सोमायानुब्रूहि ॥ ध्रुवाज्या चतुर्गृहीतं गृ
हीत्वा अत्याक्रम्य ॥ ओ० अस्तु० सोमं यज ॥ सोमायइदं० ॥ अग्नीषोमयोरहं देव
यज्यया चक्षुष्मान्भूयासं ॥ अतत्लोपप्रायश्चित्तं ॥ व्रातपतेष्टि स्वस्थाने पर्णोहुति

२० होष्यामि॥ अग्नये व्रतपतये स्वाहा। अग्नये व्रतपतय इदं०॥ अनेकनिमित्तं सर्वप्राय
श्चित्तं करिष्ये ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा प्रजापतय इदं०। ध्रुवाज्याज्जुह्वामुपस्तीर्य॥
अग्नयेनुब्रूहि॥ माभेर्मा संविक्था मा त्वा हिंसिषं मा ते तेजोपक्रमीत्॥ भरतमुद्धृत्य म
नुष्विंचावदानानि तेप्रत्यवदास्यामि नमस्तेस्तु मा मा हिंसीः॥ सर्वाद्वै स्वष्टाकृ
दन ग्रति॥ अवदानान्यभिघार्य अवदानानि तेषु घन्विलो मा कार्षमात्मनः॥ ओ अन
प्रसंनज्येनततआप्यायतं पुनः॥ तूष्णीं पुरस्ताज्जुहोति॥ ओ० अस्तु अग्निं यज।
अग्नय इदं॥ अग्नेरहं देवयज्ययान्नादो भूयासं॥ तूष्णीं उपरिष्टाज्जुहोति॥ वि
ष्णवे अनुब्रूहि॥ चतुर्गृहीतं गृहीत्वा ओ० अस्तु० विष्णुं यज॥ विष्णव इदं०॥ दब्धि
रस्यदब्धो भूयासमप्ताभ्यां दक्षेयं॥ अप्त० अग्नीषोमाभ्यामनुब्रूहि॥ पर्वाद्यौ तु २०
वौर्द्धात्॥ अभिघार्य॥ यदव० प्रत्यभिघार्य॥ तूष्णीं पुरस्तात्॥ ओ० अस्तु० अग्नीषो

मौ यज॥ अग्नीषोमाभ्यामिदं॥ अग्नीषोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासं॥ तूष्णीं
हुत्वा॥ इंद्राय वैमृधायानुब्रूहि॥ मा पमे०॥ यदवदानानि०॥ तूष्णीं पुरस्तात्॥
ओ श्रा अस्तु श्रौ० इंद्रं वैमृधं यज॥ इंद्राय वैमृधायेदं॥ इंद्रस्य वैमृधस्याहं देवयज्य
येंद्रियावी सपत्नो वीर्यवान् श्रीमान् भूयासं॥ इति पौर्णमास्यां॥ अमावास्यायां तु
अग्निः विष्णुः इंद्राग्निभ्यामनुब्रूहि॥ इंद्राग्नी यज॥ इंद्राग्निभ्यामिदं॥ इंद्राग्नि
योरहं देवयज्ययेंद्रियाव्यन्नादो भूयासं॥ ॐ अग्नये स्विष्टकृतेनुब्रूहि॥ उत्तरा
र्धात्सकृत् स कृदवदाय द्विरभिघार्य स्रुवेण पार्वणहोमो॥ ऋषभं वाजिनं
वयं पूर्णमासं यजामहे स नो दोहतां सुवीर्यं रायस्पोषं सहस्रिणं प्रा
णाय सुराधसे पूर्णमासाय स्वाहा॥ यज० पूर्णमासायेदं॥ अमावास्या सुभगा

स्रुक्सामप आनीय संक्षाल्य नमंतः परिधिनिनयस्रुद्वगपवर्ग ॥

२१ सुत्रीवा धेनुर्गेव श्रय आप्यायमाना । स्तानेदोहताय सुवीर्यं रायस्पोषं

हस्तिणमिपानाय सुराधसे मावा स्यापि स्वाहा । यज॰ अमावास्यामाइ

दं । तूष्णीं पु॰ ओ॰ अस्तु॰ अग्निं स्विष्टकृतं यज । यज॰ अग्नये स्वि

ष्टकृत इदं ॥ अग्नेः स्विष्टकृतोहं देवयज्ययायुष्मान्यज्ञेन प्रतिष्ठां गमे

यं ॥ वैश्वानरे हविरिदं जुहोमि साहस्रमुत्सं शतधारमेतं । स नः पित

रं पितामहं प्रपितामहं सुवर्गे लोके गच्छतु पिन्वमानं स्वधा नमः ॥ अ

ग्नये वैश्वानरायेदं ॥ स्रुचं प्रक्षाल्य निष्टप्य पुनः पूरयित्वा तथैव ब २१

हिः परिधिनिनयति ॥ इमं समुद्रं शतधारमुत्सं व्यच्यमानं भुवन

स्य मध्ये । घृतं दुहाना मदितिं जनायाग्ने माहिं सीः परमे व्योमन् ।

अस्य भोदनं ॥ रुद्रायणं ॥ सोमाय स्वास्त ॥ नैतन्न ततनमस्वां इति भक्ष ॥ स्तत्कथाका

समानां यथादैवतमनुमितिवाचनं । ये भागधाराने प्राइत मं प्रमपह पेच सघाने ।

भेषाः भेषः सम नैष्टदेया स्वापाव सेनस्समस्य मर्हिचो सनोमये भं पितो ओ विवेत्रा

स्वत्तोकाय तनुये स्योनः । ततः ब्राह्मणान्तर्पयान् सम्मानं । दक्षा ब्राह्मणभोजनं ।

इति आग्रयण यासमाप्तः ॥ अग्नेः मेधमः प्राश्नातु सहवेदयथाहविः ॥

प्रिबा अस्मभ्यमोषधीः कृणोतु विश्वचर्षणिः